

Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling

Inhoud

Inleiding	3
Hoofdstuk 1 De Meldcode.....	4
1.1 Meldcode.....	4
1.2 De 5 stappen van de Meldcode.....	5
1.3 Uitleg bij de stappen van de Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling	5
Stap 1 In kaart brengen van signalen	5
Stap 2 Collegiale consultatie en zo nodig raadplegen van Veilig thuis Haaglanden	6
Stap 3 Gesprek met ouders/verzorgers/kind	6
Stap 4 Inschatten risico, aard en ernst van het geweld	7
Stap 5 Beslissen: zelf hulp organiseren of melden.....	7
Uitwerking van de vijf afwegingsvragen en beslissingen in stappen 4 en 5 van de meldcode.....	8
1.4 Meldcode voor de Parkiet.....	10
Hoofdstuk 2 Signaleren	11
Hoofdstuk 3 Verder advies	13
3.1 Wat te doen als school.....	13
3.2 Verantwoordelijkheden van RKBS De Parkiet voor het scheppen van randvoorwaarden voor een veilig werk- en meldklimaat	13
Literatuurlijst	14
Bijlagen	15

Inleiding

Ook onze school werkt met een Meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld.

Hierin hebben wij de volgende visie.

Wij willen op onze school zo vroeg mogelijk kunnen signaleren en als team alert zijn op de signalen. We willen voldoende kennis opdoen over het onderwerp, zodat we zoveel mogelijk kinderen die hulp nodig hebben boven water krijgen. Hierdoor kunnen wij zowel de ouders als kinderen die hulp bieden die nodig is.

Thuis moet voor ieder kind een veilige haven zijn: een plek waar het kind rust vindt, waar het zich beschermd en geborgen voelt. Helaas is dit niet altijd het geval. Hoeveel kinderen in Nederland per jaar getuige zijn van huiselijk geweld of slachtoffer zijn van kindermishandeling is niet precies te zeggen. Dit komt omdat veel gevallen onbekend zijn.

Naar schatting zijn er in Nederland op scholen per klas van 27 leerlingen, 1 tot 3 kinderen getuige of slachtoffer.

Elke week sterft er 1 kind.

62000 kinderen zijn per jaar slachtoffer van seksueel geweld en ongeveer 3500 kinderen zijn per jaar slachtoffer van vechtscheidingen. Dit zijn pittige aantallen, maar het kan dat dit maar het topje van de ijsberg is. (bron: MOETD)

Speciaal voor het onderwijs is een app 'Meldcode kindermishandeling' ontwikkeld. Deze **app** biedt onderwijspersoneel naast dit protocol, handvatten rond het signaleren en handelen bij vermoedens van huiselijk geweld of kindermishandeling.

Via de app kunnen onderwijsprofessionals digitaal de stappen volgen uit de meldcode 'Huiselijk geweld en kindermishandeling'. Ook is er algemene informatie te vinden over 'huiselijk geweld en kindermishandeling' en de meldcode, alsook praktijkvoorbeelden rond de aanpak ervan en een aantal tools. Voor het gebruik van de app hoeft geen account te worden aangemaakt. Er worden geen cookies opgeslagen. De app kan dus volledig anoniem worden gebruikt. **De app Meldcode Kindermishandeling kan worden gedownload uit de [App Store](#) en [Play Store](#).**

Hoofdstuk 1 De Meldcode

1.1 Meldcode

In het najaar van 2008 kondigden staatssecretaris Bussenmaker van VWS en de ministers Hirsch Ballin van Justitie en Rouvoet van Jeugd en Gezin een wetsvoorstel aan waarin aan organisaties en zelfstandige beroepsbeoefenaren, in het kader van kwaliteitszorg, de plicht wordt opgelegd om een meldcode te hanteren voor huiselijk geweld en kindermishandeling. De verplichting geldt voor organisaties en zelfstandige beroepskrachten in de (jeugd)gezondheidszorg, het onderwijs, de kinderopvang, de jeugdzorg en de maatschappelijke ondersteuning en eveneens voor politie en justitie (Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, 2009). Deze is in 2013 ingevoerd. Per 1 januari 2019 is de meldcode veranderd. De 5 stappen uit de meldcode zijn hetzelfde gebleven, maar het is nu een professionele norm om melding te doen bij Veilig Thuis als vermoedens zijn van acute en structurele onveiligheid. Om te bepalen of daar sprake van is, gebruiken professionals een **afwegingskader** in de meldcode.

Dit afwegingskader helpt hen bij het wegen van het huiselijk geweld of de kindermishandeling en bij het beslissen. Professionals beslissen eerst of melden noodzakelijk is en dan of zij zelf hulp kunnen bieden of organiseren.

Het doel van de meldcode is om beroepskrachten te ondersteunen in de omgang met signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling. Dit gebeurt in de vorm van een **stappenplan**. Er zijn in de loop der jaren al verschillende protocollen en meldcodes ontwikkeld. Om meer transparantie te krijgen binnen de verschillende beroepsgroepen is gekozen om een landelijke meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling op te stellen. Om de werkwijze vertrouwelijk te laten blijven in het veld, is zo veel mogelijk geprobeerd aan te sluiten bij de bestaande codes en protocollen.

Voordat er verder uitleg wordt gegeven over de stappen van de meldcode is het goed om een omschrijving te geven van huiselijk geweld en kindermishandeling.

Onder huiselijk geweld wordt verstaan: (dreigen met) geweld, op enigerlei locatie, door iemand uit de huiselijke kring, waarbij onder geweld wordt verstaan: de fysieke, seksuele of psychische aantasting van de persoonlijke integriteit van het slachtoffer, daaronder ook begrepen ouderenmishandeling en eengerelateerd geweld. Tot de huiselijke kring van het slachtoffer behoren: (ex) partners, gezinsleden, familieleden en huisgenoten (Ministerie van VWS, 2009).

Onder kindermishandeling wordt verstaan: iedere vorm van een voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouder of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend, of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel, daaronder ook begrepen gerelateerd geweld en vrouwelijke genitale verminking (Ministerie van VWS, 2009).

1.2 De 5 stappen van de Meldcode

Stap 1: In kaart brengen van signalen

Stap 2: Collegiale consultatie en zo nodig raadplegen van Veilig Thuis Haaglanden

Stap 3: Gesprek met ouders/verzorgers/kind

Stap 4: Inschatten risico, aard en ernst van het geweld

Stap 5: Beslissen: hulp organiseren of melden

Deze stappen worden hieronder toegelicht.

1.3 Uitleg bij de stappen van de Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling

Wanneer een leerkracht signalen opvangt van huiselijk geweld en/of kindermishandeling, wijst het stappenplan de weg in welke stappen ondernomen moeten worden. Deze stappen staan in een bepaalde volgorde, deze volgorde is echter niet dwingend. Wel is van belang dat uiteindelijk alle stappen doorlopen zijn.

De uitleg van de stappen richt zich specifiek op basisschool de Parkiet. De meldcode voor de school blijft zo dicht mogelijk bij de landelijke meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Dit om zo transparant mogelijk te blijven. Daarom is gekozen om de uitleg wel meer op de Parkiet te richten.

Stap 1 In kaart brengen van signalen

Tijdens de eerste stap is het belangrijk dat de leerkracht de signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling in kaart brengt.

Beschrijf deze signalen zo **concreet** en **feitelijk** mogelijk. Deze signalen worden in Esis genoteerd. Wanneer de leerkracht twijfelt over de vermoedens, kan er altijd gekozen worden om een schaduw dossier aan te leggen. Overigens worden niet alleen de signalen in Esis genoteerd, maar ook gesprekken die over de signalen worden gevoerd, de stappen die worden gezet en het besluit dat wordt genomen.

Het is belangrijk om de gegevens zorgvuldig in Esis op te nemen. Dit houdt in dat er vooral feiten genoteerd moeten worden, de leerkracht probeert hier geen oordeling aan te koppelen. Wanneer er toch over een hypothese of veronderstelling gesproken wordt, moet dit specifiek vermeld worden. Wanneer later de hypothese of veronderstelling ontkracht of bevestigd wordt moet dit ook genoteerd worden. Wanneer er informatie van een andere bron gebruikt wordt, moet ook vermeld worden van wie de informatie afkomstig is.

Stap 2 Collegiale consultatie en zo nodig raadplegen van Veilig thuis Haaglanden

Tijdens de tweede stap is het belangrijk om overleg over de signalen te hebben. Hierdoor kunnen de signalen die in kaart gebracht zijn nog beter geplaatst worden. Binnen de Parkiet kunnen leerkrachten bij verschillende collega's terecht, bijvoorbeeld bij:

- Directie: Martine Boon
- Interne Begeleider: Jolanda Oosterling
- Aandachtsfunctionaris: Carina van der Hammen
- Schoolmaatschappelijk Werk: via EXtra +
- Vertrouwenspersoon: Deborah den Boer
- Duo collega of een collega die je vertrouwt

Uiteindelijk worden de signalen altijd besproken met het zorgteam van de Parkiet. Daarnaast kan advies gevraagd worden bij Veilig Thuis Haaglanden: Veilig Thuis Haaglanden is 24 uur per dag, 7 dagen per week bereikbaar via: 070-3469717 of 0800-2000

Blijf niet rondlopen met vermoedens, maar volg de stappen van de meldcode!

Stap 3 Gesprek met ouders/verzorgers/kind

Binnen het stappenplan is transparantie een belangrijk uitgangspunt, daarom wordt binnen stap 3 contact gezocht met de leerling en/of zijn/haar ouders/verzorgers. Het kan zijn dat door het gesprek de vermoedens worden weggenomen, en dan zijn de verdere stappen in het stappenplan niet nodig om te zetten. Worden de vermoedens niet weggenomen, dan worden de verdere stappen gezet. Tijdens het gesprek is het voor de leerkracht belangrijk dat de leerkracht:

- het doel van het gesprek uitlegt;
- de signalen, de feiten die zijn vastgesteld en de waarnemingen die de leerkracht heeft gedaan, bespreekt;
- de leerling en/of de ouders/verzorgers uitnodigt om daarop te reageren;
- en pas na deze reactie zo nodig komt tot een interpretatie van wat hij/zij heeft gezien en gehoord en wat in reactie daarop verteld is.

De leerkracht beoordeelt zelf of het eerste gesprek met alleen de leerling of met de ouders/verzorgers zal zijn. Wanneer de leerkracht twijfelt, kan advies worden gevraagd aan collega's of Veilig Thuis. Wanneer de leerkracht een gesprek met de leerling aangaat behoren ouders hiervan op de hoogte te zijn. Maar in verband met de veiligheid van de leerling, de leerkracht of die van anderen, kan ook worden besloten om toch een eerste gesprek met de leerling te voeren zonder dat de ouders hiervan van tevoren worden geïnformeerd.

Ook vindt er een gesprek plaats over de signalen met de ouders/verzorgers. Ook wanneer de ouders/verzorgers zelf niet betrokken zijn bij het huiselijk geweld of de mishandeling is het van belang dat het gesprek plaatsvindt. Een leerkracht kan ervan afzien om dit gesprek te voeren in verband met de veiligheid van het kind of die van anderen of wanneer er redenen zijn om aan te nemen dat het kind uit het oog verloren raakt.

Belangrijk: Is er sprake van Schadelijke Traditionele Praktijken dan altijd een melding maken bij Veilig Thuis. Dit omdat deze problematiek voor ons te moeilijk is.

Stap 4 Inschatten risico, aard en ernst van het geweld

Door middel van de eerste drie stappen heeft de leerkracht redelijk veel informatie op kunnen doen: de signalen die zijn vastgelegd in Esis, het advies van collega's en/of van Veilig Thuis en de uitkomsten van het gesprek. Nu is het de noodzaak om een weging te maken van de aard en de ernst van het huiselijk geweld of de kindermishandeling. Door middel van deze stap schat de leerkracht het risico op huiselijk geweld of kindermishandeling in. Ook dit kan altijd in overleg met collega's of Veilig Thuis.

Stap 5 Beslissen: zelf hulp organiseren of melden

In Stap 5 worden twee beslissingen genomen: het beslissen of een melding bij Veilig Thuis noodzakelijk is en vervolgens het beslissen of het zelf bieden of organiseren van hulp mogelijk is. Het is van belang dat in stap 5 beide beslissingen en in de genoemde volgorde worden genomen. De betrokken persoon in het onderwijs (dit kan de aandachtsfunctionaris zijn) vraagt zich op basis van signalen en het gesprek met ouders af of melden noodzakelijk is aan de hand van vijf afwegingsvragen. Hierna besluit deze of het bieden of organiseren van hulp tot de mogelijkheden van zowel de school als de betrokkenen (ouders/verzorgers) behoort. Als melden volgens het afwegingskader noodzakelijk is, moet de tweede beslissingsvraag over eventuele hulp in overleg met betrokkenen en Veilig Thuis beantwoord worden. Melden is niet verplicht en kan ook anoniem. Tenslotte besluit de directie (eventueel in overleg met de aandachtsfunctionaris en/of Veilig Thuis) of er een melding wordt gedaan in de verwijzindex (www.verwijsindexhaaglanden.nl).

Uitwerking van de vijf afwegingsvragen en beslissingen in stappen 4 en 5 van de meldcode

1. Vermoeden wegen

Ik heb de stappen 1 t/m 3 van de Meldcode doorlopen en

A: op basis van deze doorlopen stappen is er geen actie nodig: dossier vastleggen en sluiten

B: ik heb een sterk vermoeden van huiselijk geweld en/of kindermishandeling

Het bevoegd gezag van mijn school is op de hoogte (in geval het vermoeden door schoolmedewerker wordt geconstateerd). Ga verder naar afweging 2.

2. Veiligheid

Op basis van de stappen 1 t/m 4 van de Meldcode schatten wij als school (functionaris en bevoegd gezag) in dat er sprake is van acute en/of structurele onveiligheid *:

A: NEE -> ga verder naar afweging 3

B: JA of twijfel -> direct (telefonisch) (anoniem) melding doen bij Veilig Thuis. De afwegingen hierna worden met Veilig Thuis doorlopen.

3. Hulp

Ben ik, of iemand anders in mijn school¹ of een ketenpartner² in staat om effectieve hulp te bieden of te organiseren en kan de dreiging voor mogelijk huiselijk geweld of kindermishandeling afgewend worden?

A: NEE -> melden bij Veilig Thuis, die binnen 5 werkdagen een besluit neemt en terugkoppelt naar de melder

B: JA -> ga verder met afweging 4

4. Hulp

Aanvaarden de betrokkenen de hulp zoals in afweging 3 is georganiseerd en zijn zij bereid zich actief in te zetten?

A: NEE -> melden bij Veilig Thuis

B: JA -> hulp in gang zetten, termijn afspreken waarop effect meetbaar of merkbaar moet zijn.

Zo concreet mogelijk maken en documenteren. Spreek af wie welke rol heeft en benoem casemanager. Spreek af welke taken alle betrokkenen en specifiek de casemanager heeft, zodat de verwachtingen voor iedereen helder zijn. Leg vast, voer uit en ga verder met afweging 5.

5. Resultaat

Leidt de hulp binnen de afgesproken termijn tot de afgesproken resultaten ten aanzien van de veiligheid, het welzijn en/of het herstel van de direct betrokkenen?

A: NEE -> melden bij Veilig Thuis

B: JA -> hulp afsluiten met vastgelegde afspraken over het monitoren³ van de veiligheid van alle betrokkenen.

¹ Hierbij valt te denken aan functionarissen uit de 2e lijnsondersteuning in de school, altijd onder verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag (dus geen docenten, wel een zorgcoördinator, een vertrouwenspersoon, een orthopedagoog, een schoolpsycholoog, een intern begeleider, een schoolmaatschappelijk werker,) ² Betrokken functionarissen vanuit de gemeente. Per gemeente verschillend; hierbij valt te denken aan de leerplichtambtenaar of een medewerker van een buurt- of wijkteam dat betrokken is bij de school of een medewerker van de GGD/Jeugdgezondheidszorg. ³ Aanbeveling: spreek een nazorgtraject af. Leg termijnen en verwachtingen vast.

* Acute onveiligheid en structurele onveiligheid

Acute onveiligheid

Definitie:

Een persoon is in direct fysiek gevaar, diens veiligheid is de komende dagen niet gegarandeerd en hij of zij heeft direct bescherming nodig.

Toelichting :

Bij het afwegen van signalen van huiselijk geweld en/of kindermishandeling schat een beroepskracht allereerst en voortdurend in of een betrokkene acuut (levens)gevaar loopt. Dit betreft de aanwezigheid van fysiek of seksueel geweld (met of zonder letsel) of, in geval van zorgafhankelijke kinderen of (oudere) volwassenen, de afwezigheid van de meest basale verzorging (waaronder eten, drinken, kleding en onderdak), maar bijvoorbeeld ook om het onnodig toedienen van medicijnen of het verrichten van onnodige zorg.

Voorbeelden

- Door geweld toegebrachte verwonding die medische behandeling behoeft.
- (Ernstig) letsel met een vermoeden dat dit is toegebracht, of een poging daartoe.
- Poging tot verwurging.
- Wapengebruik.
- Geweld tijdens de zwangerschap.
- (Vermoeden van) seksueel misbruik of seksueel geweld of seksuele exploitatie van kinderen jonger dan 18 jaar.
- Acute bedreiging om zichzelf of een naaste (waaronder (ex)-partner, kinderen of familielid) te doden, ernstig letsel toe te brengen of hun vrijheid te benemen (familiedrama, eerwraak, vrouwelijke genitale verminking).
- Onthouden van zorg die acuut de gezondheid bedreigt van -9 maanden tot + 100 jaar, waaronder het onthouden van voedsel.
- Als een ouder/verzorger (medische) klachten/aandoeningen bij een kind verzint/aandikt, (medische) onderzoeksgegevens betreffende bij het kind bestaande klachten en afwijkingen vervalst of in het kader van een onderzoek selectief verstrekt of (medische) klachten en afwijkingen bij het kind daadwerkelijk veroorzaakt.
- Vrijheidsbeperkende maatregel voor pleger loopt af zonder dat er afdoende veiligheidsmaatregelen genomen zijn.
- Acuut onveilige situatie bestaat of zorg dreigt weg te vallen vanwege suïcidepoging, automutilatie, acuut psychiatrisch beeld, intoxicatie door alcohol of drugs.
- Noodgedwongen vlucht van huis door (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.
- een minderjarig kind dat alleen gelaten wordt in huis zonder toezicht en verzorging van een volwassene
- Minderjarigen die opgesloten worden in huis en onthouden worden van eten en drinken
- Minderjarigen die met een alleenstaande ouder leven, waarbij deze ouder een acute psychose krijgt
- etc.

Structurele onveiligheid

Definitie

Er is sprake van herhaling of voortduren van onveilige situaties of van geweld.

Toelichting

Een voorgeschiedenis van huiselijk geweld of kindermishandeling is de belangrijkste voorspeller voor voortduren van onveiligheid (plegerschap en slachtofferschap) in de toekomst.

Voorbeelden

- Minderjarigen die opgroeien bij ouders met zodanig ernstige (psychosociale, relationele) problematiek ten gevolge van verstandelijke beperking, middelenverslaving, psychische problematiek dat de fysieke en emotionele veiligheid van het kind bij herhaling en/ of voortdurend wordt bedreigd en de ontwikkelmogelijkheden van deze minderjarigen structureel ingeperkt worden.
- Vergelijkbare situaties met kwetsbare ouderen en een mantelzorger.
- Ernstige verwaarlozing die voor jonge opgroeiende kinderen blijvende schade kan veroorzaken.
- Escalerende vormen van stalking in partnerrelaties.
- Minderjarige die geregeld getuige is van huiselijk geweld tussen ouders.
- Minderjarigen die een hoog schoolverzuim hebben.
- Minderjarigen die geregeld fysiek mishandeld worden.
- etc.

1.4 Meldcode voor de Parkiet

Deze houdt in:

- dat elke medewerker van de Parkiet verantwoordelijk is voor een goede kwaliteit van de dienstverlening aan een ieder die de school bezoekt en dat deze verantwoordelijkheid zeker ook aan de orde is in geval van dienstverlening aan iedereen die (vermoedelijk) te maken hebben met huiselijk geweld of kindermishandeling;
- dat van beroepskrachten die werkzaam zijn bij de Parkiet op basis van deze verantwoordelijkheid wordt verwacht dat zij in alle contacten attent zijn op signalen die kunnen duiden op huiselijk geweld of kindermishandeling en dat zij effectief reageren op deze signalen;
- dat de medewerker van de Parkiet de stappen van de meldcode kent en volgt, zodat de beroepskrachten die binnen de school werkzaam zijn weten welke stappen van hen worden verwacht bij signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling;
- dat de medewerker van de Parkiet in deze code ook vastlegt op welke wijze zij de beroepskrachten bij deze stappen ondersteunt;
- dat onder huiselijk geweld wordt verstaan: (dreigen met) geweld, op enigerlei locatie, door iemand uit de huiselijke kring, waarbij onder geweld wordt verstaan: de fysieke, seksuele of psychische aantasting van de persoonlijke integriteit van het slachtoffer, daaronder ook begrepen ouderenmishandeling en eengerelateerd geweld. Tot de huiselijke kring van het slachtoffer behoren: (ex) partners, gezinsleden, familieleden en huisgenoten.
- dat onder kindermishandeling wordt verstaan: iedere vorm van een voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouder of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend, of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel, daaronder ook begrepen gerelateerd geweld en vrouwelijke genitale verminking;
- dat onder beroepskracht in deze code wordt verstaan: de beroepskracht die voor de Parkiet werkzaam is en die in dit verband bezoekers van de school zorg, onderwijs, of een andere wijze van ondersteuning biedt;
- dat onder bezoekers van de school in deze code wordt verstaan: iedere persoon aan wie de beroepskracht zijn professionele diensten verleent.

In aanmerking nemende

- de Wet bescherming persoonsgegevens;
- de Wet op jeugdzorg;
- de Wet op maatschappelijke ondersteuning

Hoofdstuk 2 Signaleren

De meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling gaat ervan uit dat de stappen ingaan op het proces vanaf het moment dat er signalen zijn. Het signaleren is niet opgenomen als een stap binnen het stappenplan. Er wordt vanuit gegaan dat signaleren een grondhouding is van iedere leerkracht. Bijlage 1 geeft een overzicht van wat de gevolgen van het getuige zijn van huiselijk geweld voor kinderen van verschillende leeftijden kunnen zijn. Het aanschouwen van huiselijk geweld is ook een vorm van kindermishandeling.

Bijlage 2 geeft een overzicht van signalen van kindermishandeling. Bij beide overzichten moet gemeld worden dat enige voorzichtigheid geboden is. Het opmerken van een of twee signalen hoeft niet gelijk te wijzen op mishandeling. Er kunnen mogelijk ook anderen oorzaken genoemd worden voor de signalen. Welke oorzaak ook achter signalen mag zitten, het is altijd goed om ze op te merken.

Bijlage 1 is verdeeld in externaliserende reacties, internaliserende reacties, omgangsproblemen, schoolproblemen en somatische klachten. Op zich kunnen de signalen uit bijlage 2 hier ook onder vallen. Daarom wordt bijlage 1 hier verder uitgediept en aangevuld met informatie uit bijlage 2.

- Externaliserende reacties

Dit 'acting-out' gedrag doet zich vooral voor in de buitenwereld, zoals op school of in de buurt. Het externaliserende gedrag kan op verschillende manieren verklaard worden. Vanuit de sociale leertheorie zien we dat de nadruk ligt op de invloed van de sociale omgeving bij het aanleren van nieuw gedrag. Wanneer kinderen zien dat ouders geweld tegen elkaar gebruiken, zal het kind dit gedrag over kunnen nemen. Hierdoor kan het kind denken: blijkbaar is dit de manier waarop je met elkaar omgaat of de manier waarop je je zin krijgt.

Het kan ook het geval zijn dat de agressie een uiting is van negatieve gevoelens. Het kind kan vol gevoelens van onvermogen zitten, omdat het geen grip op de situatie heeft. Door middel van agressie kan het kind het gevoel van onmacht omzetten in een gevoel van macht. Even geen moment van pijn, verdriet en onmacht.

Wanneer het kind hyperactief en gewelddadig gedrag vertoont, is het mogelijk dat het ten onrechte de diagnose ADHD krijgt. Het gevolg ervan is dat er niets aan de daadwerkelijke reden van het externaliserende gedrag wordt gedaan. Het kan er zelfs toe leiden dat het kind medicijnen krijgt om te proberen het gedrag te veranderen.

- Internaliserende reacties

Vaak is er sprake van weinig vertrouwen tussen ouders en kind wanneer geweld een grote rol speelt binnen het gezin. Het gemis aan vertrouwen en onduidelijkheden binnen het gezin kan negatieve gevolgen hebben voor de ontwikkeling van het kind. Het kind durft hierdoor minder te ondernemen waardoor het kind minder ervaringen op zal doen. De kans is groot dat het kind hierdoor angsten ontwikkelt: angst om alleen te zijn, angst om contact te maken met anderen. Het kind kan zich gaan terugtrekken in een fantasiewereld. Verder kan het kind een negatief zelfbeeld hebben of depressief raken. Reacties van internaliserend gedrag zijn o.a.: slaap- en concentratieproblemen, bedplassen en suïcidaal gedrag.

- Omgangsproblemen

Doordat het kind thuis te maken heeft met veel geweld kan het zijn dat hij weinig sociale vaardigheden heeft geleerd. Hierdoor heeft het kind moeite contacten aan te gaan en in stand te houden.

Ook is het mogelijk dat het kind ziet dat de eigen thuissituatie anders is dan bij andere kinderen. Het kind kan zich schamen voor de eigen thuissituatie en hierover zwijgen tegenover de buitenwereld. Dit beide werkt mee aan een sociaal isolement.

- Schoolproblemen
Volgens Wentzel (2003) kan de spraak, het taalgebruik en de verstandelijke ontwikkeling geremd worden doordat kinderen getuige zijn van huiselijk geweld. Tevens is de kans groot dat het kind vanuit thuis niet of nauwelijks wordt ondersteund bij het leren. Dit heeft negatieve effecten op de schoolprestaties.
- Somatische problemen
Voorbeelden hiervan zijn: hoofdpijn, buikpijn, slapeloosheid, blauwe plekken, littekens, niet zindelijk (vanaf 4 jaar), voedings- en eetproblemen.

Hoofdstuk 3 Verder advies

3.1 Wat te doen als school

Het is noodzakelijk dat alle leerkrachten op de Parkiet bekend worden met de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Dit is van belang zodat de meldcode in de praktijk kan werken. Een eerste stap hierin is een presentatie op school over de code. Tevens moet er een papieren exemplaar ter beschikking liggen bij de directie. Ook wordt de meldcode opgenomen als een digitaal exemplaar op Share Point.

Ook is het belangrijk dat leerkrachten kennis hebben over signalen die kunnen duiden op huiselijk geweld en kindermishandeling. Ook dit kan opgenomen worden binnen een presentatie. Het is ook belangrijk dat leerkrachten de mogelijkheid krijgen om deel te nemen aan workshops en/of informatiedagen welke dit onderwerp betreffen.

Tot slot is het ook goed dat ouders/verzorgers ervan op de hoogte zijn dat de school over een meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling beschikt. Dit kan bekend gemaakt worden in een nieuwsbrief.

3.2 Verantwoordelijkheden van RKBS De Parkiet voor het scheppen van randvoorwaarden voor een veilig werk- en meldklimaat

Om het voor beroepskrachten mogelijk te maken om in een veilig werkklimaat huiselijk geweld en kindermishandeling te signaleren en om de stappen van de meldcode te zetten, draagt de Parkiet er zorg voor dat:

- binnen de organisatie bekendheid wordt gegeven aan het bestaan, het doel en de inhoud van de meldcode;
- regelmatig een aanbod wordt gedaan van trainingen en andere vormen van deskundigheidsbevordering zodat beroepskrachten voldoende kennis en vaardigheden ontwikkelen en ook op peil houden voor het signaleren van huiselijk geweld en kindermishandeling en voor het zetten van de stappen van de code;
- er voldoende deskundigen beschikbaar zijn die de beroepskrachten kunnen ondersteunen bij het signaleren en het zetten van de stappen van de code;
- de meldcode aansluit op de werkprocessen binnen de organisatie;
- de werking van de meldcode regelmatig wordt geëvalueerd en dat zo nodig acties in gang worden gezet om de toepassing van de meldcode te optimaliseren;
- afspraken worden gemaakt over de wijze waarop de Parkiet zijn beroepskrachten zal ondersteunen als zij door ouders of kinderen worden aangesproken op de wijze waarop zij de meldcode toepassen.

Literatuurlijst

Websites:

www.veiligthuis Haaglanden.nl

www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/huiselijk-geweld/meldcode

www.moetd.nl

www.poraad.nl

www.verwijsindex Haaglanden.nl/

www.poraad.nl

Bijlagen

Bijlage 1 Gevolgen van het aanschouwen van geweld voor kinderen van verschillende leeftijden

Gevolgen voor baby's	Gevolgen voor peuters en kleuters	Gevolgen voor schoolgaande kinderen	Gevolgen voor adolescenten
<ul style="list-style-type: none"> * Slechte lichamelijke gezondheid * Veel ziek * Slecht slapen * Excessief huilen of schreeuwen * Gebrekkige emotionele ontwikkeling * Angst voor harde geluiden en stemmen * Gestagneerde ontwikkeling van nieuws-gierigheid * Angst om alleen te zijn / in de steek gelaten te worden 	<ul style="list-style-type: none"> * Weinig zelfvertrouwen * Scheidingsangst, terugtrekken, passiviteit * Hechtingsstoornissen * Sociale problemen * Agressie: slaan en bijten * Problemen met zindelijkheid en taalbeheersing * Stotteren * Kleuters: zichzelf beschuldigen * Hoofdpijn, buikpijn, slapeloosheid 	<ul style="list-style-type: none"> * <i>Externaliserende reacties</i> Agressie tegen omgeving, wreedheid ten opzichte van dieren, vernielzuchtig, verzet tegen gezag * <i>Internaliserende reacties</i> Angst, terugtrekken, zichzelf beschuldigen, negatief zelfbeeld, verdriet, verlegenheid, depressiviteit * <i>Omgangsproblemen</i> Sociaal isolement, ontbreken of tekort aan sociale vaardigheden, gebrekkig invoelingsvermogen of overgevoelig, gering probleemoplossend vermogen * <i>Schoolproblemen</i> Moeilijkheden met schoolwerk of juist overcompenseren, concentratieproblemen, wegvloeden van school, verzuim * <i>Somatische klachten</i> Hoofdpijn, buikpijn, slapeloosheid 	<ul style="list-style-type: none"> * <i>Externaliserende reacties</i> Agressie, alcohol- en drugsmisbruik, opstandigheid * <i>Internaliserende reacties</i> Angst, zichzelf beschuldigen, negatief zelfbeeld, verdriet, verlegenheid, depressiviteit, suicidaliteit * <i>Omgangsproblemen</i> Sociaal isolement door schaamte voor de thuissituatie, problemen met vertrouwen * <i>Schoolproblemen</i> Schooluitval, concentratieproblemen, overcompenseren * <i>Somatische problemen</i> Hoofdpijn, buikpijn, slapeloosheid

(Geurts & Bakker,2007)

Bijlage 2 Signalen bij kindermishandeling

SIGNALEREN VAN KINDERMISHANDELING

Kennis van signalen is belangrijk, maar wat minstens zo belangrijk is, is dat de medewerker die met kinderen en ouders werkt, een gevoeligheid ontwikkelt voor het herkennen van signalen bij het kind, bij de ouders en in de relatie ouder-kind. De signalenlijst (per leeftijd ingedeeld) is een hulpmiddel om een vermoeden van kindermishandeling te onderbouwen, niet om kindermishandeling te 'bewijzen'. Vrijwel alle genoemde signalen kunnen namelijk ook een andere oorzaak hebben. Hoe meer van de genoemde signalen het kind uitzendt, hoe groter de kans dat er sprake is van kindermishandeling. Maar er zijn ook kinderen waaraan niet of nauwelijks valt te merken dat ze worden mishandeld. Een signalenlijst moet dus met de nodige voorzichtigheid worden gebruikt; het is een hulpmiddel en geen checklist.

SIGNALEREN VAN KINDERMISHANDELING (0-4 JAAR)

- **Lichamelijk welzijn**

- blauwe plekken, brandwonden, botbreuken, snij-, krab- en bijtwonden
- groeiachterstand
- voedingsproblemen
- ernstige luieruitslag
- slecht onderhouden gebit
- kind stinkt, heeft regelmatig smerige kleren aan
- oververmoeid
- vaak ziek
- ziektes herstellen slecht
- kind is hongerig
- achterblijvende motoriek
- niet zindelijk op een leeftijd dat het hoort

- **Gedrag van het kind**

- weinig spontaan
- passief, lusteloos, weinig interesse in spel
- apathisch, toont geen gevoelens of pijn
- in zichzelf gekeerd, leeft in fantasiewereld
- labiel
- erg nerveus
- hyperactief
- negatief zelfbeeld, weinig zelfvertrouwen, faalangst
- negatief lichaamsbeeld
- agressief, vernielzuchtig

- **tegenover andere kinderen**

- agressief
- speelt weinig met andere kinderen
- wantrouwend
- niet geliefd bij andere kinderen

- **tegenover ouders**

- angstig, schrikachtig, waakzaam
- meegaand, volgzaam
- gedraagt zich in bijzijn van ouders anders dan zonder ouders

- **Tegenover andere volwassenen**

- angst om uit te kleden
- angst voor lichamelijk onderzoek
- verstijft bij lichamelijk contact
- angstig, schrikachtig, waakzaam
- meegaand, volgzaam
- agressief
- overdreven aanhankelijk
- wantrouwend
- vermijdt oogcontact

- **overig**

- plotselinge gedragsverandering

- gedraagt zich niet naar zijn leeftijd
- taal- en spraakstoornissen

• **gedrag van de ouder**

- onverschillig over het welzijn van het kind
- laat zich regelmatig negatief uit over het kind
- troost het kind niet
- geeft aan het niet meer aan te kunnen
- is verslaafd
- is ernstig (psychisch) ziek
- kleedt het kind te warm of te koud aan
- zegt regelmatig afspraken af
- vergeet preventieve inentingen
- houdt het kind vaak thuis van school
- heeft irreële verwachtingen van het kind
- zet het kind onder druk om te presteren

• **Gezinsituatie**

- samengaan van stressvolle omstandigheden, zoals slechte huisvesting, financiële problemen en relatieproblemen
- sociaal isolement
- alleenstaande ouder
- partnermishandeling
- gezin verhuist regelmatig
- slechte algehele hygiëne

Signalen specifiek voor seksueel misbruik

• **Lichamelijk welzijn**

- verwondingen aan geslachtsorganen
- vaginale infecties en afscheiding
- jeuk bij vagina of anus
- pijn in bovenbenen
- pijn bij lopen of zitten
- problemen bij plassen
- urineweginfecties
- seksueel overdraagbare aandoeningen

• **Gedrag van het kind**

- drukt benen tegen elkaar bij lopen of oppakken
- afkeer van lichamelijk contact
- maakt afwezige indruk bij lichamelijk onderzoek
- extreem seksueel gekleurd gedrag en taalgebruik

SIGNALEN VAN KINDERMISHANDELING (4-12 JAAR)

- **Lichamelijk welzijn**

- blauwe plekken, brandwonden, botbreuken, snij-, krab-, en bijtwonden
- groeiachterstand
- te dik
- slecht onderhouden gebit
- regelmatig buikpijn, hoofdpijn of flauwvallen
- kind stinkt, heeft regelmatig smerige kleren aan
- oververmoeid
- vaak ziek
- ziektes herstellen slecht
- kind is hongerig
- eetstoornissen
- achterblijvende motoriek
- niet zindelijk op een leeftijd dat het hoort

- **Gedrag van het kind**

- timide, depressief
- weinig spontaan
- passief, lusteloos, weinig interesse in spel
- apathisch, toont geen gevoelens of pijn
- in zichzelf gekeerd, leeft in fantasiewereld
- labiel
- erg nerveus
- hyperactief
- negatief zelfbeeld, weinig zelfvertrouwen, faalangst
- negatief lichaamsbeeld
- agressief, vernielzuchtig
- overmatige masturbatie

- **tegenover andere kinderen**

- agressief
- speelt weinig met andere kinderen
- wantrouwend
- niet geliefd bij andere kinderen

- **tegenover ouders**

- angstig, schrikachtig, waakzaam
- meegaand, volgzaam
- gedraagt zich anders bij ouders

- **tegenover andere volwassenen**

- angst om zich uit te kleden
- angst voor lichamelijk onderzoek
- verstijft bij lichamelijk contact
- angstig, schrikachtig, waakzaam
- meegaand, volgzaam
- agressief
- overdreven aanhankelijk
- wantrouwend
- vermijdt oogcontact

- **overige**

- plotselinge gedragsverandering
- gedraagt zich niet naar zijn leeftijd
- slechte leerprestaties
- rondhangen na school
- taal- en spraakstoornissen

- **Gedrag van de ouder**

- onverschillig over het welzijn van het kind
- laat zich regelmatig negatief uit over het kind
- troost het kind niet
- geen aan het niet meer aan te kunnen
- is verslaafd
- is ernstig (psychisch) ziek
- kleedt het kind te warm of te koud aan
- zegt regelmatig afspraken af
- houdt het kind vaak thuis van school
- heeft irreële verwachtingen van het kind
- zet het kind onder druk om te presteren

- **Gezinssituatie**

- samengaan van stressvolle omstandigheden, zoals slechte huisvesting, financiële problemen en relatieproblemen
- sociaal isolement
- alleenstaande ouder
- partnermishandeling
- gezin verhuist regelmatig
- slechte algehele hygiëne

Signalen specifiek voor seksueel misbruik

- **Lichamelijk welzijn**

- verwondingen aan geslachtsorganen
- vaginale infecties en afscheiding
- jeuk bij vagina of anus
- pijn in bovenbenen
- pijn bij lopen of zitten
- problemen bij plassen
- urineweginfecties
- seksueel overdraagbare aandoeningen

Gedrag van het kind

- drukt benen tegen elkaar bij lopen
- afkeer van lichamelijk contact
- maakt afwezige indruk bij lichamelijk onderzoek
- extreem seksueel gekleurd gedrag en taalgebruik
- zoekt seksuele toenadering tot volwassenen

SIGNALEN VAN KINDERMISHANDELING (12-18 JAAR)

- **Lichamelijk welzijn**

- blauwe plekken, brandwonden, botbreuken, snij-, krab-, en bijtwonden
- groeiachterstand
- te dik
- slecht onderhouden gebit
- regelmatig buikpijn, hoofdpijn of flauwvallen
- kind stinkt, heeft regelmatig smerige kleren aan
- oververmoeid
- vaak ziek
- ziektes herstellen slecht
- kind is hongerig
- eetstoornissen
- achterblijvende motoriek

- **Gedrag van het kind**

- timide, depressief
- weinig spontaan
- passief, lusteloos, weinig interesse in spel
- apathisch, toont geen gevoelens of pijn
- in zichzelf gekeerd, leeft in fantasiewereld
- labiel
- erg nerveus
- hyperactief
- negatief zelfbeeld, weinig zelfvertrouwen, faalangst
- negatief lichaamsbeeld
- agressief, vernielzuchtig
- overmatige masturbatie

- **tegenover andere kinderen**

- agressief
- speelt weinig met andere kinderen
- vluchtige vriendschappen
- wantrouwend
- niet geliefd bij andere kinderen

- **tegenover ouders**

- angstig, schrikachtig, waakzaam
- meegaand, volgzaam
- gedraagt zich in bijzijn van ouders anders dan zonder ouders
- agressief

- **tegenover andere volwassenen**

- angst om zich uit te kleden
- angst voor lichamelijk onderzoek
- verstijft bij lichamelijk contact
- angstig, schrikachtig, waakzaam
- meegaand, volgzaam
- agressief
- overdreven aanhankelijk
- wantrouwend

- vermijdt oogcontact

- **overig**

- plotselinge gedragsverandering
- gedraagt zich niet naar zijn/haar leeftijd
- slechte leerprestaties
- rondhangen na school
- taal- en spraakstoornissen
- alcohol- en/of drugsmisbruik
- weglopen
- crimineel gedrag

- **Gedrag van de ouder**

- onverschillig over het welzijn van het kind
- laat zich regelmatig negatief uit over het kind
- troost het kind niet
- geeft aan het niet meer aan te kunnen
- is verslaafd
- is ernstig (psychisch) ziek
- kleedt het kind te warm of te koud aan
- zegt regelmatig afspraken af
- houdt het kind vaak thuis van school
- heeft irreële verwachtingen van het kind
- zet het kind onder druk om te presteren

- **Gezinsituatie**

- samengaan van stressvolle omstandigheden, zoals slechte huisvesting, financiële problemen en relatieproblemen
- sociaal isolement
- alleenstaande ouder
- partnermishandeling
- gezin verhuist regelmatig
- slechte algehele hygiëne

Signalen specifiek voor seksueel misbruik

- **Lichamelijk welzijn**

- verwondingen aan geslachtsorganen
- vaginale infecties en afscheiding
- jeuk bij vagina of anus
- pijn in bovenbenen
- pijn bij lopen of zitten
- problemen bij plassen
- urineweginfecties
- seksueel overdraagbare aandoeningen
- (angst voor) zwangerschap

- **Gedrag van het kind**

- drukt benen tegen elkaar bij lopen
- afkeer van lichamelijk contact
- maakt afwezige indruk bij lichamelijk onderzoek

- extreem seksueel gekleurd gedrag en taalgebruik
- veel wisselende seksuele contacten met leeftijdgenoten
- zoekt seksuele toenadering tot volwassenen
- prostitutie